

Príspevek k poznání Rovnokřídlých (Orthoptera) „PR Údolí Únětického Potoka“

Contribution to the Orthoptera of „Údolí Únětického Potoka Nature Reserve“

Jiří HÁVA & Jiří HÁVA jun.

Private Entomological Laboratory & Collection
Rýznerova 37, CZ-252 62 Únětice u Prahy, Praha-západ, Czech Republic,
e-mail: jh.dermestidae@volny.cz

Abstract. Twelve species of the selected Orthoptera families of Údolí Únětického Potoka Nature Reserve collected in the years 2007-2009 are summarized and firstly reported.

Key words: Orthoptera, Ensifera, Caelifera, faunistics, Údolí Únětického Potoka Nature Reserve, Bohemia, Czech Republic

ÚVOD

Přírodní Rezervace Údolí Únětického potoka s výměrou 62,1 ha je pozoruhodné území v severozápadní části Prahy, v katastrálním území Praha - Suchdol, s nadmořskou výškou pohybující se v rozmezí 202-301 m n. m. Ve svazích údolí vystupují proterozoické břidlice a silicity, které tvoří výrazný strukturní hřeben „Kozích hřbetů“ a „Holého vrchu“ s epigenetickým údolím Únětického potoka. K horní hraně svahů zasahují štěrky pleistocenních říčních teras a pokryvy spraší. Půdy na svazích jsou různé varianty rankerů, černozemí i hnědozemí. Celé území bylo v minulosti odlesněno a pod tlakem pastvy se vyvinula náhradní společenstva, zejména rozsáhlá vřesoviště na svazích. Tyto svahy byly v 50. letech 20. století zalesněny borovicí a dnes zbývají z vřesovišť pouze nepatrné zbytky. Na jižních svazích se střídají skalní stepi a porosty teplomilných dřevin. Potoční niva je provázána stěmchovou jasaninou, která místy přechází do mokřadních olšin a rákosin.

Charakteristiku území včetně fotografické a mapové dokumentace publikovali (Šuk 1993, 2000 a Kubíková et al. 2005). Podle dostupné literatury průzkum zde uvedených vybraných čeledí z tohoto území doposud nebyl proveden, jedná se tedy o první seznam nalezených druhů z PR Údolí Únětického Potoka.

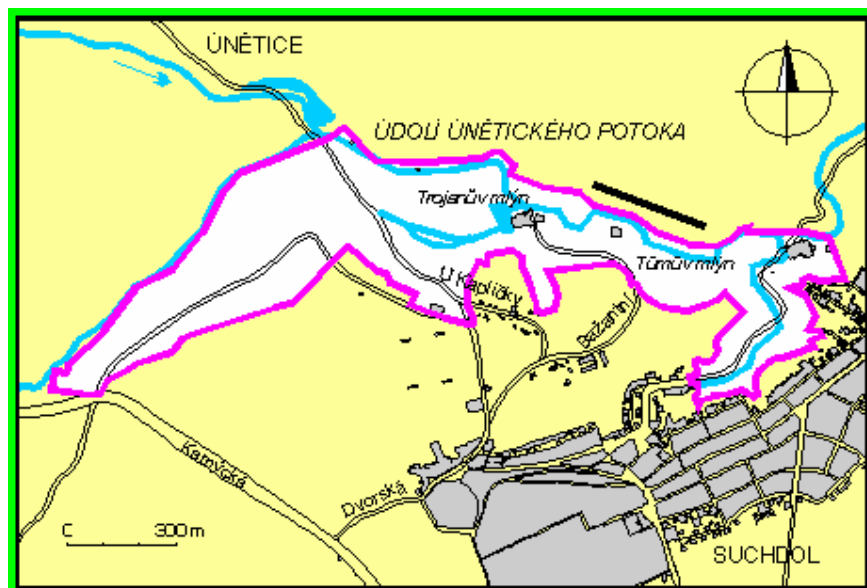
METODIKA

Na zkoumaném území byl prováděn v letech 2007-2009 individuální sběr vybraných druhů čeledí řádu Orthoptera ve dne za pomoci běžného entomologického vybavení a formou smýkáním vegetace.

Dokladové exempláře jsou uloženy ve sbírce autorů (pokud není uvedeno jinak). Determinace byla provedena prvním autorem podle práce Kočárek (2005). Druhy čeledi Tetrigidae determinoval J. Holuša (Frýdek-Místek).

Nomenklatura čeledí je zpracována podle Kočárek (2005). Přehled druhů je řazen abecedně podle taxonomického systému.

Mapa území je převzata: http://envis.praha-mesto.cz/rocnky/CHRUZEMI/cr2_cztx/CHU77.htm

Schematická mapka „PR Údolí Únětického potoka“.
Schematic map of Údolí Únětického potoka Nature Reserve.

PŘEHLED NÁLEZŮ

V tabulce je uveden přehled nálezů získaných v letech 2007-2009, přehled je stylizován podle práce Háva (2009). Nálezy jsou rozepsány následovně:

Taxon	Datum	materiál	poznámka
Taxon	druh (species)		
Datum	datum nálezu nebo pozorování (date of finding)		
Materiál	počet exemplářů (number of individuals)		
Poznámka	upřesnění nálezové okolnosti		
PRÚÚP	Přírodní Rezervace Údolí Únětického Potoka (Nature Reserve)		
ÚO	Únětice obec (Únětice village)		
ex.	exemplář		
obs.	Pozorováno (observed)		
více ex.	více jak 50 exemplářů (more than 50 individuals)		

Tab. 1. Přehled nálezů.

Tab. 1. Survey of finds.

Taxon	Datum	materiál	poznámka
-------	-------	----------	----------

Řád: Orthoptera

Podřád: Ensifera

Nadčeleď: Tettigonioidea

Čeleď: Tettigoniidae

Podčeleď: Phaneropterinae

<i>Leptophyes albivittata</i> (Kollar, 1833)	26.7.2008	8 ex.	ÚO, observ., hojný druh, spíše na vyšší bylinné vegetaci na okrajích cest
	5-15.7.2009	více ex.	PRÚÚP, observ.

Podčeleď: Meconematinae

<i>Meconema thalassinum</i> (DeGeer, 1773)	7.7.2008	1 ex.	ÚO, na keři
	31.10.2008	1 ex.	PRÚÚP, na bylinné vegetaci
	15.8.2009	6 ex.	PRÚÚP, observ., ne příliš hojný druh, aktivnější spíše za soumraku

Podčeleď: Conocephalinae

<i>Conocephalus dorsalis dorsalis</i> (Latreille, 1804)	26.7.2008	1 ex.	PRÚÚP, na břehu potoka
	12.8.2009	2 ex.	ÚO, na hrázi rybníka; na sledovaném území spíše vzácnější; jedná se o vlhkostní druh

Podčeleď: Tettigoniinae

<i>Decticus verrucivorus verrucivorus</i> (Linnaeus, 1758)	Období od června do srpna 2007-2009	více ex.	PRÚÚP, observ.; výskyt na více lokalitách; spíše však na vlhčích stanovištích; hojný druh
<i>Pholidoptera griseoptera</i> (DeGeer, 1773)	28.8.2008	1 ex.	PRÚÚP, na křovinovém porostu na okraji paseky
	12.8.2009	12 ex.	PRÚÚP, observ., suchý křovinatý okraj lesa
<i>Tettigonia viridissima</i> Linnaeus, 1758	Období od června do srpna 2007-2009	více ex.	ÚO, PRÚÚP, observ.; výskyt na více lokalitách, na louce a na okrajích cest přilehlých zemědělských pozemcích; hojný druh

Nadčeleď: Grylloidea**Čeleď: Gryllidae****Podčeleď: Nemobiinae**

<i>Nemobius sylvestris sylvestris</i> (Bosc, 1792)	Období od dubna do října 2007-2009	více ex.	PRÚÚP, observ.; výskyt na více lokalitách v listnatých porostech lesního typu; jedná se o hojný druh; imaga a nymfy žijí na zemi v listovém opadu
--	------------------------------------	----------	---

Podčeleď: Gryllinae

<i>Acheta domestica</i> (Linnaeus, 1758)	29.7.2009	5 ex.	ÚO, observ., výskyt blízko obydlí na jedné lokalitě (synanthropní druh)
<i>Gryllus campestris</i> Linnaeus, 1758	Období od května do července 2007-2009	více ex.	ÚO, PRÚÚP, observ.; výskyt na více lokalitách; jedná se o hojný druh; středně suchomilný až suchomilný

Podřád: Caelifera**Nadčeleď: Tetrigoidea****Čeleď: Tetrigidae**

<i>Tetrix subulata</i> (Linnaeus, 1758)	10.5.2008	1 ex.	PRÚÚP, na sledovaném území spíše vzácnější, pouze dvě lokality; na vlhčích místech v blízkosti potoka
	21.5.2008	2 ex.	PRÚÚP, observ.
	11.4.2009	3 ex.	PRÚÚP, observ.
<i>Tetrix tenuicornis</i> Sahlberg, 1893	Období od května do srpna 2007-2009	více ex.	PRÚÚP, observ.; výskyt na více lokalitách; jedná se o hojný druh s velkým množstvím barevných odchylek závislých na podkladu; především na suchých, ale i na vlhčích místech (dospělí jedinci přezimují)

Nadčeled': Acrididoidea

Čeľad': Acrididae

Podčeľad': Oedipodinae

<i>Oedipoda caerulescens caerulescens</i> (Linnaeus, 1758)	Období od června do září 2007-2009	více ex.	PRÚÚP, observ.; výskyt na více lokalitách; jedná se o hojný druh s velkým množstvím barevných odchylek závislých na podkladu; sucho- a teplomilný druh
--	------------------------------------	----------	--

SOUHRN

V příspěvku je uveden přehled 12 vybraných druhů řádu Orthoptera, nalezených nebo pozorovaných v letech 2007-2009 autory v PR Údolí Únětického potoka a blízké obce Únětice. Jedná se o první soubor faunistických údajů zmíněných vybraných druhů na sledovaném území.

Žádný z uvedených druhů není chráněn podle zákona 114/1992 Sb. a není uveden v Červeném seznamu ohrožených druhů České republiky (Farkač et al. 2005). Jako významnější z hlediska indikace čistoty životního prostředí lze považovat druhy *Tetrix subulata* (Linnaeus, 1758), *Tetrix tenuicornis* Sahlberg, 1893 a *Oedipoda caerulescens caerulescens* (Linnaeus, 1758).

SUMMARY

The paper is an overview of 12 selected species of Orthoptera, found or observed in 2007-2009 authors Údolí Únětického Potoka Nature Reserve and the nearby village Únětice. This is the first set of faunistics data these selected species surveyed territory.

None of these species is protected under the Act 114/1992 coll. and is not listed in the Red List of Threatened Species Czech Republic (Farkač et al. 2005). As an important indication of purity in terms of the environment may be considered species *Tetrix subulata* (Linnaeus, 1758), *Tetrix tenuicornis* Sahlberg, 1893 and *Oedipoda caerulescens caerulescens* (Linnaeus, 1758).

PODĚKOVÁNÍ

Rádi bychom poděkovali panu J. Holušovi (Frýdek-Místek) za cenné připomínky a rady ohledně tohoto rukopisu.

LITERATURA

- FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (2005): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 760 pp.
- HÁVA J. (2009): Výsledky faunistického průzkumu brouků čeledí Dermestidae a Silphidae (Coleoptera) v přírodní rezervaci Údolí Únětického potoka. Results of faunistic research of the beetle families Dermestidae and Silphidae (Coleoptera) in Údolí Únětického potoka Nature Reserve (Prague, Czech Republic). *Bohemia Centralis* 29: 101-110. (in Czech, English summary)
- KOČÁREK P. (2005): Rovnokřídlý hmyz (Orthoptera) České republiky. <http://www1.osu.cz/orthoptera>. Poslední aktualizace: 20. srpen 2008
- KUBÍKOVÁ J., LOŽEK V., ŠPRYŇAR P. & KOL. (2005): Praha. In: Mackovčín P. & Sedláček M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek XII. Praha: AOPK ČR & EkoCentrum Brno, 304 pp.
- ŠUK V. (1993): Údolí Únětického potoka, Praha 6. AOPK ČR, Ms., 2 + 5 pp. + 1 map.
- ŠUK V. (2000): PR Údolí Únětického potoka, Praha 6. AOPK ČR, Ms., 3 pp.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obr. 1. Lokalita druhu *Tetrix tenuicornis* Sahlberg, 1893.

Obr. 2. Lokalita druhů *Oedipoda caerulescens caerulescens* (Linnaeus, 1758) a *Tetrix tenuicornis* Sahlberg, 1893.

Obr. 3. Lokalita druh *Oedipoda caerulescens caerulescens* (Linnaeus, 1758).

Obr. 4. Imago *Oedipoda caerulescens caerulescens* (Linnaeus, 1758)